

Г.А. Чорна¹, Т.В. Мамчур²

НЕВІДОМІ ГЕРБАРНІ ЗБОРИ Й.К. ПАЧОСЬКОГО

¹Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, udpu_botanika@ukr.net

²Уманський національний університет садівництва, м. Умань, mamchur-tv@ukr.net

Опрацювання гербарних зборів історичного гербарію Уманського національного університету садівництва (УМ) дозволило нам виявити у його складі невідомі до сьогодні ранні збори Й. Пачоського, зроблені в оранжереях Уманського "Царициного саду" у 1885–1886 рр. Окремі гербарні зразки супроводжуються етикеткою із факсиміле "Collecteur Joseph Patchoski" та власноруч зазначеною ним назвою таксону. На інших назву, місце та рік збору вказано безпосередньо на гербарному аркуші, до якого прикріплена рослина. Більшість рослин визначено до виду, окремі, зокрема *Nepenthes* sp., лише до роду.

Аналізований гербарій включає 8 видів із 6 родів і 4 родин (*Araucariaceae*, *Cephalotaxaceae*, *Podocarpaceae*, *Taxodiaceae*) *Pinophyta*. Відділ *Magnoliophyta* представлений родинами *Arecaceae* (*Palmae*) (5 видів із 5 родів) та *Ruscaceae* і *Smilacaceae* (по одному виду) із класу *Liliopsida*. Клас *Magnoliopsida* налічує 74 види, 51 рід, 29 родин. У цілому в гербарії оранжерейних рослин, зібраних Й. Пачоським, налічується 89 таксонів видового рангу, 66 родового, 36 родинного. Цікаво відзначити, що наприкінці XIX ст. в оранжереях культивувались *Kerria japonica* DC., *Mahonia aquifolium* Nutt., які нині успішно пройшли інтродукційне випробування в умовах незахищеного ґрунту НДП "Софіївка". Крім того, в ці ж роки Й. Пачоським зібрано "Ex horto botanico Umaniense" близько 20 видів декоративно-квіткових рослин. Серед цих видів ряд високодекоративних, однак і дотепер малопоширених, зокрема *Diclytra spectabilis* DC., *Lobelia erinus* L., *Mimulus guttatus* (L.) DC. тощо. Іменна колекція Й. Пачоського, виділена із складу історичного гербарію УНУС (УМ), на сьогодні нараховує понад 350 г. з. Види, що були зібрані в околицях м. Умані та увійшли до опублікованого у 1887 р. "Очерка флоры окрестностей г. Умани Киевской губернии", становлять у її складі близько 50%. У цій праці автор зазначає, що на час публікації в Уманському училищі рільництва та садівництва знаходилось близько 700 видів зібраного ним гербарію. Отже, за 130 років, що минули відтоді, в Умані збереглося трохи більше третини зібраних Й. Пачоським в околицях міста дикорослих та найпоширеніших культивованих видів. В той же час виявлені та опрацьовані нами гербарні збори оранжерейних видів рослин доповнюють не лише творчий доробок вченого, а і додають відомості щодо початкових етапів інтродукції тропічних і субтропічних рослин в Україні у XIX ст.